

Kulturutredningen 2014

Kun per e-post: Live.Nermoen@kud.dep.no

Bergen, 4. april 2012

Innspill til Enger-utvalgets "Kulturutredningen 2014"

FilmReg takker for invitasjonen til å presentere våre tanker rundt den historiske og fremtidige utviklingen på filmområdet. Etter drøfting mellom organisasjonens 13 medlemmer, vil vi innledningsvis fremheve den positive utviklingen som den regionale filmsatsningen har medført, videre påpeke de fortsatt betydelige utfordringene for å oppnå en bedre regional balanse i norsk filmproduksjon, og avslutningsvis foreslå de løsninger som etter vårt syn vil være de mest hensiktsmessige for å fremme en mer helhetlig nasjonal filmpolitikk.

Utviklingen fra 2005: Regionene ble en naturlig del av statens filmpolitikk

"Soria Moria-erklæringen og Kulturløftet ga signaler om at den nye Stoltenberg-regjeringen ville satse på norsk film. I tråd med dette løftet økes tilskuddene til den regionale filmsatsingen med nærmere 9,5 millioner (fra 7,9 millioner i saldert budsjett for 2006 til 17,5 millioner i budsjettforslaget for 2007). I tillegg til å videreføre støtten til de eksisterende regionale institusjonene, gir økningen rom for støtte til de nye som nå var etablert."

Som det fremgår av rapporten "For en neve dollar mer", utført i 2011 av Ideas2Evidence på oppdrag fra Kulturdepartementet, markerte 2005-2006 et skille i den statlige filmsatsingen. Tidligere hadde det kun eksistert to filmsentre (Nordnorsk og Vestnorsk) og ett filmfond (Film3). I de kommende årene, frem til 2012, skulle antall sentre og fond med statsstøtte øke til 13:

Sentre	Fond
Internasjonalt samisk filmsenter	Film Camp
Nordnorsk filmsenter	Midtnorsk filmfond
Midtnorsk filmsenter	Fuzz
Vestnorsk filmsenter	Filmkraft fond
Filmkraft filmsenter	Film3
Sørnorsk filmsenter	
Østnorsk filmsenter	
Viken filmsenter	

Fra 2006 til 2012 har de samlede bevilgningene til regionene økt fra 18,4 til 51,7 millioner (tabeller fra ”En neve dollar mer”):

Tabell 2.1: Bevilgninger over statsbudsjettet til statlige tilskuddsordninger og de regionale filminstitusjonene (i 1000 kroner)³¹

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Statlige tilskuddsordninger (post 50)	241 631	264 232	292 232	327 381	367 857	389 361	412 931
Regional filmsatsing (post 73)	18 393	24 296	27 296	37 296	42 296	46 307	51 743
Senter	13 465	14 247	16 796	26 796	31 796	35 807	41 243
Fond	4 928	10 049	10 500	10 500	10 500	10 500	10 500
Totalt	260 024	288 528	319 528	364 677	410 153	435 668	464 674

Tallene viser at visjonene fra Kulturløftet om en satsing på norsk film i stor grad er blitt fulgt opp med bevilgninger, og at dette også har kommet regionene til gode. Den prosentvise veksten for den regionale filmsatsingen har vært noe høyere enn den for Norsk filminstitutt, og regionenes andel av filmmidlene har økt fra 8,5 prosent i 2006 til 11,1 prosent i 2012. Men, som det står i ”En neve dollar mer”: *”Det bør imidlertid tas med i betraktningen at det var færre regionale institusjoner som mottok støtte i 2006 enn i de senere årene.”*

De økte statlige tilskudd til regionale filmsentre og filmfond ble møtt av store bidrag fra landets fylkeskommuner og kommuner – midler som ellers ikke ville kommet filmnæringen til gode. Undersøkelsen ”FilmReg nøkkeltall 2009” viste at de 36,7 mill. kr som Kulturdepartementet bevilget til regionene det året, ble matchet 1:1 av regionene selv, i form av prosjekt- og driftsmidler til sentrene og fondene. I sum har de statlige tilskudd sammen med de regionale ført til markant vekst i filmbransjen, som det fremgår av tabell 4.9 fra ”En neve dollar mer”. På enkelte områder har den prosentvise veksten i regionene vært større enn for bransjen i Oslo/Akershus

Dog er det liten tvil om at Oslo fortsatt er den klart største filmregionen i Norge. Som det står i departementets rapport: *”Avhengig av hvilke størrelser vi ser på, er fra 53 til 84 prosent av den norske filmnæringen konsentrert i Osloregionen.”*

Og videre, for å parafrasere samme rapport, med ordet ”fondene” erstattet med ”filmregionene”:

Til tross for en positiv utvikling i filmnæringen i filmregionene, har fondenes og sentrenes virksomhet ennå ikke ført til markerte forskyvninger av tyngdepunktene i filmnæringen. Vi tror det er flere grunner til dette. For det første er filmregionenes andel av de samlede tilskuddsordningene for små til at vi skal forvente dramatiske utslag. Som nevnt er sentrenes og fondenes andel av den totale statlige filmstøtten bare vel 11 prosent. For det andre er «sentraliserings egendynamikk», som er beskrevet i rapporten, en kraft som det skal mye til å demme opp for. Så lenge det finnes et så markert tyngdepunkt som det filmnæringen i hovedstadsregionen utgjør, vil det alltid eksistere en betydelig trekraft mot dette tyngdepunktet. For det tredje er det fortsatt relativt kort tid siden filmfondene og sentrene startet deres virksomhet. Som samtlige ledere for filmregionene sier, er det ikke gjort over natten å bygge en regional filmnæring.

Veien videre for en sterk filmnasjon

Filmpolitikken som ble igangsatt fra 2006 må sies å ha vært en suksess. Ved nedleggelsen av Norsk Film på Jar var bransjen sterkt sentralisert. Med dette som utgangspunkt er det lett å forstå at de mulighetene som åpnet seg i form av en sterk tilskuddsvekst først ble utnyttet der tyngdepunktet av norsk filmbransje på det tidspunkt befant seg. Politikken i kjølvannet av "Kulturløftets" målsetting (en av fem) om at "Det skal satses på filmmiljøer i regionene" har til en viss grad kompensert for det skjeve utgangspunktet, men ikke i tilstrekkelig grad til å sikre utviklingen av bærekraftige filmmiljøer i regionene. I den sammenheng vil vi understreke at et er betydelig stor forskjell på å *være et opptakssted* og å *ha et filmmiljø*. At produsenter i Oslo skal få nærmere 9 av 10 statlige filmkroner¹, for så å bruke regionene som kulisser, bygger ikke bærekraftige produksjonsmiljø i hele landet. Det formidler heller ikke nødvendigvis historier fra hele landet. Den viktige mangfoldseffekten, og demokratiseringen av film som "Vår tids viktigste kulturuttrykk"² sikres best ved å skape levedyktige produksjonsmiljøer som kan utfordre de etablerte systemer og sannheter.

Det er derfor viktig at resten av landet tas i bruk, slik "Veiviseren" og "Kulturløftet II" påpeker. Det bør tilrettelegges for at den audiovisuelle bransjen kan utvikle seg fritt, slik at et mangfold av historier fra hele landet kan bli fortalt av dem som står dem nærmest. På denne måten kan det skapes bærekraftig bransje også i regionene og unngå uheldige effekter av en sentralisert filmbransje. Det sier seg selv at mangfoldet i de kulturelle uttrykkene blir begrensede når opphavspersonene er ensartede og samlokaliserte. Derfor er den regionale filmsatsingen en så viktig del av den nasjonale filmpolitikken, derfor mener vi at all realvekst til norsk film gjennom de kommende årene bør gå til regionene, og derfor mener vi at formuleringen om regional film i Kulturløftet III bør lyde:

"Bærekraftige produksjonsmiljøer i regionene skal kunne bidra til et mangfold av historier i alle formater."

Vi finner det viktig å understreke at den fremtidige veksten i tilskudd til regionene må komme både sentrene og fondene til gode. Sentrene har en avgjørende rolle i å støtte kort- og dokumentarfilmproduksjon, yte tilskudd til manus- og prosjektutvikling, samt kompetansehevende tiltak. Fondenes primærrolle er å bygge produksjonsmiljøer for kinofilm, tv-serier og dataspill. En komplett bransje må inneha hele spekteret.

Videre vil vi oppfordre til at utvalget gjør seg betraktninger rundt hele ansvars- og oppgavefordelingen mellom det statlige forvaltningsorganet NFI og regionenes sentre og fond. Oslo er nå det eneste fylket i landet som ikke er betjent av et regionalt filmsenter. Kort tid etter at hun tiltrådte, uttalte NFIs direktør Nina Refseth at filminstituttet bør påta seg en form for senterfunksjon for filmbransjen i Oslo, så lenge situasjonen er slik den er. Vi har oppfattet at dette synspunktet i ettertid er fravikert offisielt. I praksis ser vi derimot at instituttet virker som en regional institusjon for hovedstadens filmmiljø. Det som berører tilskuddsfordeling er allerede omtalt over. Det som vi ønsker å fremheve som eksempel på NFIs de facto utøvelse av en filmsenterrolle, dreier seg om kurs- og annen kompetansehevende virksomhet. Omtrent uten unntak foregår alle instituttets arrangementer på Filmens hus i Oslo. I motsetning til tidligere, gir heller ikke NFI tilskudd til de regionale filmsentrene kursvirksomhet. Selv om det på et visst nivå gir mening å arrangere alt der hvor bransjen allerede er størst og sterkest, er den selvforsterkende effekten relativt innlysende.

I det minste mener vi at NFI bør koordinere deres kursvirksomhet med regionenes, hvilket bringer oss over til neste tema: Per i dag er filminstituttet pålagt oppgaven med å tilrettelegge, samordne, samt rapportere fra, den

¹ "Samtidig viser analysene av tildelingene fra NFI for 2010 at 86,5 prosent av de totale bevilgningene (...) gikk til prosjekt fra produsenter lokalisert i Oslo og Akershus." En neve dollar mer, s. 97

² St.meld. 48 (2002-2003), [Kulturpolitikk fram mot år 2014](#).

regionale filmaktiviteten. Oss bekjent er dette en oppgave som instituttet ikke finner det hensiktsmessig å beholde på deres hender. Det er et syn som vi støtter: I stedet bør regionenes samarbeidsorgan FilmReg få oppdraget med å med å tilrettelegge, samordne, samt rapportere fra, aktiviteten til våre egne medlemmer, gjerne etter spesifiserte retningslinjer, og selvsagt ledsaget av noen økonomiske ressurser. Dette kan enkelt ordnes i form av et årlig tilskuddsbrev til FilmReg fra Kulturdepartementet. På en slik måte vil ansvar og ressurser være samlet på samme sted, med en mer effektiv ressursutnyttelse som resultat – til beste for norsk film.

Videre vil vi kort nevne at FilmReg er i dialog med Kulturdepartementet om en annen, men relatert sak: Styret i Norsk Filminstitutt sendte i februar i år et brev til Kulturdepartementet, hvor en ber departementet vurdere oppgavene knyttet til deres filmkommisjonsvirksomhet. I brevet heter det at "Styret meiner at dagens løysing ikkje er tilfredsstillande, og at ansvaret for kommisjonsarbeidet for framtida ikkje bør ligge i NFI." Videre heter det "at arbeidsoppgåven bør vurderast løyst på anna vis etter dialog med regionane." Selv om dialogen er i et tidlig stadium, ser vi for oss en mulig løsning som ivaretar både filmkommisjonen og den ovennevnte regionale koordineringsvirksomheten.

Internasjonalt filmincitiv

Foruten de ovennevnte tiltak rettet mot regionale sentre og fond, er det incentivordningen for utenlandske filmer som vil være det mest effektive virkemiddelet for å skape bærekraftige produksjonsmiljøer i regionene. Gjennom en relativt lav tilskuddssats (20%) sammenliknet med midlene til nasjonale filmer (inntil 75%), kan Norge gjøre seg konkurransedyktig som lokasjon for internasjonale filmproduksjoner. Det vil utvikle de norske produsenter og filmarbeidere, og fremme eksporten av norsk film til utlandet.

For utviklingen av regionene, vil iverksettelsen av den i prinsippet allerede vedtatte ordningen, åpne nye muligheter og vært et bidrag til å motvirke den sentraliseringen som andre krefter fører til. Film er en internasjonal industri som finansieres på en internasjonal arena og produseres for et internasjonalt marked. I dag er ikke Norge konkurransedyktig for internasjonale produsenter, og en ser i stedet tendenser til at norske produsenter tar med seg statlig finansiering og flytter deler av sine produksjoner til land som kan tilby automatiske rabattordninger. Norge kan med fordel trekke lærdom av andre nasjoners åpne og utadrettede tilnærming til film som både kulturuttrykk og næringsutvikler. Slik kan en bygge bærekraftige norske filmmiljøer – i hele landet.

Med vennlig hilsen,
for FilmReg,

Lars Leegaard Marøy
styrets leder